

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
Krisestab HOD
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: Covid-19-oppdrag
Vår ref.: 21/12920-2
Saksbehandler: Ingebjørg Skrindo
Dato: 26.04.2021

Svar på covid-19 oppdrag fra HOD 427 del 2c - Vurdering av justeringer i covid-19-forskriften kapitler 5A-5C

OPPSUMMERING

- HelseDirektoratet og FHI vurderer at det ikke er behov for et strengere kapittel 5A i covid-19-forskriften, og at kommunene selv må fatte ytterligere vedtak ved behov.
- HelseDirektoratet anbefaler ikke å gjøre endringer i kapittel 5B i covid-19-forskriften ved å holde kjøpesentre og varehus stengt og kun åpne for utendørs servering slik situasjonen er i dag, men at dette bør gjøres dersom kapitler 5A-C skal omgjøres til en nedtrappingsplan.
- HelseDirektoratet og FHI anbefaler å ta reguleringen av voksenopplæringen inkludert opplæring etter introduksjonsloven/integreringsloven ut av covid-19-forskriftens kapitler 5A-C.
- HelseDirektoratet og FHI anbefaler at det kan åpnes for utendørs midlertidige markeder i covid-19-forskriftens kapittel 5B.
- HelseDirektoratet og FHI opprettholder anbefalingen om å åpne svømmehaller og basseng for svømmetilbud for kommunens innbyggere i kapittel 5C.

Vennlig hilsen

Johan Georg Røstad Torgersen e.f.
direktør

Ingebjørg Skrindo
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:
FOLKEHELSEINSTITUTTET, Utbrudd @fhi.no

HelseDirektoratet

Avdeling kommunale helse- og omsorgstjenester
Ingebjørg Skrindo

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20
Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Svar på covid-19 oppdrag fra HOD 427 del 2c - Vurdering av justeringer i covid-19-forskriften kapitler 5A-5C

Oppsummering

- Helsedirektoratet og FHI vurderer at det ikke er behov for et strengere kapittel 5A i covid-19-forskriften, og at kommunene selv må fatte ytterligere vedtak ved behov.
- Helsedirektoratet anbefaler ikke å gjøre endringer i kapittel 5B i covid-19-forskriften ved å holde kjøpesentre og varehus stengt og kun åpne for utendørs servering slik situasjonen er i dag, men at dette bør gjøres dersom kapitler 5A-C skal omgjøres til en nedtrappingsplan.
- Helsedirektoratet og FHI anbefaler å ta reguleringen av voksenopplæringen inkludert opplæring etter introduksjonsloven/integreringsloven ut av covid-19-forskriftens kapitler 5A-C.
- Helsedirektoratet og FHI anbefaler at det kan åpnes for utendørs midlertidige markeder i covid-19-forskriftens kapittel 5B.
- Helsedirektoratet og FHI opprettholder anbefalingen om å åpne svømmehaller og basseng for svømmetilbud for kommunens innbyggere i kapittel 5C.

Svaret på oppdraget er utarbeidet på grunnlag av faglig underlag fra FHI og i dialog med FHI.

Underlaget fra FHI finnes også som eget vedlegg.

Oppdraget fra Helse- og omsorgsdepartementet

Oppdrag 427: Vurdering av justeringer i covid-19-forskriften kapitler 5A-5C del 2c:

Vi viser til vår orientering til Helsedirektoratet fredag 16. april om oppfølging av svar på oppdrag 427 del 2. Vi ber med dette om at Helsedirektoratet, i samråd med Folkehelseinstituttet, besvarer spørsmålene nedenfor, og blant annet på bakgrunn av dette vurderer behovet for å justere anbefalingen av 16. april d.å.

Frist: I løpet av mandag 26. april. Kontaktperson i HOD: Vegard Pettersen (vp@hod.dep.no)

1. Tiltaksnivå 5A

Etatene anbefaler å videreføre tiltaksnivået i kapittel 5A, slik det lyder etter de siste lettelsene. Gitt at kapittel 5A allerede har blitt benyttet over lengre tid i mange kommuner, og gjeldende tiltaksnivå 5A i stor grad tilsvarende det tiltaksnivået som i lang tid har vært gjeldende i Oslo kommune, kan det synes som at det ofte vil være behov for å bruke kapittel 5A i en slik form i vesentlig lenger tid enn 2-3 uker.

- *Mener etatene at det ikke er behov for et strengere regionalt tiltaksnivå enn gjeldende kapittel 5A, og at berørte kommuner selv bør fatte vedtak om eventuelle strengere tiltak som skal vare kun i 2-3 uker?*
- *Eller mener etatene at et tiltaksnivå 5A som foreslått videreført i tiden fremover vil være tilstrekkelig til at man etter 2-3 uker har tilstrekkelig oversikt og kontroll til at man kan gå ned til tiltaksnivå 5B?*
- *Forutsatt at tiltaksnivå 5A skal gjøres strengere, hvilke tiltak vil i så fall være nødvendige?*

2. Kjøpesenter

Som innstramming av kapittel 5B foreslår etatene å stenge butikker på kjøpesenter og varehus, med noen unntak. Helsedirektoratet opplyser om følgende: "FHI og Helsedirektoratet har diskutert om det kan være mulig å holde flere butikker og kjøpesentre oppe i kapittel 5B med strengere smittevernstiltak enn de som er gjeldende i dag, men vi har blitt enige om å anbefale en innstramming av 5B og en justering av 5C med tanke på å kunne trappe ned tiltakene gradvis."

- Vi ber om en mer utfyllende vurdering av behovet for å stenge butikker på kjøpesentre, sammenlignet med andre tiltak rettet mot alle butikker, uavhengig av sentertilhørighet. Det bes om at bransjens synspunkter vurderes i denne sammenheng.
- Vi ber Helsedirektoratet om å vurdere formålet med reglene kan oppnås på annen måte, for eksempel ved å stille forsterkede krav til smitteverntiltak eller antall besøkende. Vi ber om at det, ved behov, gjennomføres dialog med representanter for bransjen.

3. Voksenopplæring

FHI foreslår å ta voksenopplæring og opplæring etter introduksjonsloven ut av bestemmelsene i 5A-5C. Helsedirektoratet anbefaler fortsatt regulering, men at det i kapittel 5B åpnes for ordinær undervisning i mindre grupper på inntil 10 personer.

- Hvordan vurderes behovet for endringer i kapittel 5A for voksenopplæringstilbudet

4. Midlertidige markeder

Etatene anbefaler ikke å åpne for midlertidige markeder i kapitlene 5A og 5B. Dette er for kapittel 5A begrunnet med at det ikke er nødvendig å gjøre unntak fra de strenge stengingsreglene for at det skal være tilgang på varene. For kapittel 5B synes begrunnelsen å være at midlertidige markeder er arrangementer. I kapittel 5B er arrangementer ikke tillatt, men butikker kan holde åpent.

- Vi ber om at det vurderes om likheten med butikker tilsier at midlertidige markeder i kapittel 5B bør tillates med begrensning på antall besøkende.

5. Svømmehaller mv.

Helsedirektoratet anbefaler å åpne svømmetilbud til kommunens innbyggere.

- Vi ber om at det begrunnes nærmere hvorfor åpningen begrenses til svømmetilbud, og at det gjøres en vurdering av de andre typene tilbud ved svømmehaller, badeland, spaanlegg, hotellbasseng og lignende.

6. Hagesentre

Helsedirektoratet skriver følgende på side 7 i svar på oppdrag 427 del 2:

"FHI har i sin uttalelse til oppdrag 427 del 1 vurdert at en begrenset åpning av hagesentre for salg av varer med kort holdbarhet bør vurderes tilsvarende som for blomsterbutikker. Helsedirektoratet har dessuten fått en henvendelse fra Norsk Gartnerforbund, Hageland og Plantasjen om muligheten for bransjespesifikt unntak i kapittel 5A. Denne forespørselen ble behandlet i oppdrag 427 del 1. FHI har nå sammen med Helsedirektoratet vurdert at kjøpesentre, varehus og midlertidige markeder skal holdes stengt også i kapittel 5B, men muligheten for "klikk og hent" er åpen også for denne bransjen. Vi vil av samme grunn ikke anbefale å åpne hagesentrene i kapittel 5B."

- Vi ber om en nærmere forklaring på hvilke "samme grunner" som tilsier at hagesenter, eventuelt utendørsområder, ikke bør åpnes i revidert kapittel 5B.

Bakgrunn

Oppdrag 427 del 2 *Vurdering av justeringer i covid-19-forskriften kapitler 5A-5C* ble levert fredag 16. april. I oppdraget anbefaler Helsedirektoratet, basert på vurderingen fra FHI, å gjøre noen endringer i kapitler 5A-C i covid-19-forskriften. Se oppdragsteksten over.

HOD ønsker i oppdrag 427 del 2c utdypende svar på noen spørsmål, spesielt angående kjøpesentre, varehus, hagesentre, markeder og badeaktiviteter. De ønsker samtidig en vurdering av om det er behov for å stramme inn kapittel 5A i covid-19-forskriften.

Parallelt med at FHI og Helsedirektoratet har vurdert justeringer i covid-19-forskriftens kapitler 5A-C, har kapitlene blitt brukt for å bekjempe smitteutbrudd i Vestfold og Telemark og i Viken. Erfaringer fra disse prosessene er tatt med i vurderingene, og behovene for justeringer i forskriften har endret seg i løpet av denne tiden.

Andre relevante oppdrag

Oppdrag 427 del 1 og 2 *Vurdering av justeringer i covid-19-forskriften kapitler 5A-5C*

Oppdrag 110 nr. 1 og 2 - *Løpende vurdering av Covid-19-forskriften - Delleveranse 4 - Vurdering av smitteverntiltakene for arrangementer*

Faglig underlag fra Folkehelseinstituttet

I oppdrag 427 del 2 gav vi forslag til hvordan kap 5A-C kan justeres for å legge til rette for å bruke tiltaksnivåene ved nedtrapping av tiltaksnivå. Vi foreslo enkelte justeringer i kap 5A, innstramming av kap. 5B, og justering av kap 5C med tanke på bruk som et nivå under 5B.

Vi anbefaler å vurdere om det er behov for ytterligere endringer i kap 5A-C for å etablere en nedtrappingsmodell slik vi har beskrevet i svaret på 427 del 2, eller om dagens tiltaksnivåer kan beholdes med mindre justeringer. Når det gjøres endringer i kap 5A-C bør det også gjøres en gjennomgang og justering av smittevernanbefalingene som er gitt som tillegg til disse kapitlene.

1. Tiltaksnivå 5A

FHI mener at endringene som er gjort i kap. 5A ikke fører til en betydelig endring i smitterisiko. Det er flere forhold som er avgjørende for hvor raskt en kan vente effekt av tiltakene i kap 5A, og varigheten av sterke tiltak må vurderes etter smitterisikoen og utviklingen lokalt. Når det er behov for sterke tiltak i lengre perioder øker imidlertid behovet for lokale tilpasninger.

Det meste av smitten skjer i nære sosiale relasjoner. Dersom det er aktuelt med et enda strengere tiltaksnivå i kap 5A kan det vurderes å regulere besøk og sosial kontakt i private hjem. Slik regulering kan være rettslig utfordrende.

2. Kjøpesentre

Åpning av kjøpesentre og varehus ved overgang fra kap 5A til 5B kan føre til en betydelig økt aktivitet og kontakt, og mobilitet på tvers av kommunegrenser. Skjerpede krav til smittevernfaglig forsvarlig drift av kjøpesentre og varehus kan redusere smitterisikoen. FHI støtter bruk av forsterkede smitteverntiltak i kjøpesentre, gjennom adgangsbegrensning og rutiner for å sikre avstand mellom personer. Slike tiltak vil likevel ha begrenset effekt på mobilitet innen kommunen og på tvers av kommunegrensene. Ved en nedtrapping kan det derfor være aktuelt med en gradvis gjenåpning av handelstilbudet i kommunen.

3. Voksenopplæring

FHI anbefaler at voksenopplæringen og opplæring etter introduksjonsloven tas ut av forskrift. Vi mener at voksenopplæring / opplæring etter introduksjonsloven kan skje med smitteverntiltak slik som beskrevet i egget kapittel skoler. Voksenopplæringen bør som hovedregel følge samme tiltaksnivå i henhold til trafikklysmodellen som nærmeste videregående skole.

Med hensyn til smittevern mener vi det er forsvarlig å ha fysisk undervisning slik som beskrevet i veilederen. Vi har fått innspill om at heldigital undervisning kan ha svært negative effekter på både selve undervisningen, men også på muligheten for å gi god kommunikasjon om smittevern og muligheten til å møtes i trygge rammer.

4. Midlertidige markeder

FHI har tidligere foreslått å ta midlertidige markeder ut fra regulering som arrangement. I oppdrag 110 foreslo vi regulering med blant annet antallsbegrensning og krav om system for registrering av kontaktopplysninger ved inngang. En slik åpning med strenge krav til smittevernfaglig forsvarlig drift kan være aktuelt i kap 5B dersom dagens regulering av kjøpesentre og varehus beholdes. Kravene bør da gjøres tydelige. Det kan vurderes å kun åpne for markeder utendørs, der smitterisikoen regnes som lavere.

Midlertidige markeder kan føre til økt aktivitet, kontakt og mobilitet. Ved en nedtrapping fra tiltaksnivået i kap 5A kan det være aktuelt med en gradvis gjenåpning av handelstilbudet i kommunen, og forbud mot midlertidige markeder er aktuelt dersom kap 5B endres til et nedtrappingstrinn.

5. Svømmehaller

Vi har anbefalt å regulere treningstilbud i svømmehaller på samme måte som treningssentre, ved å åpne for kommunens egne innbyggere. Dette gir et aktivitetstilbud, men begrenser samtidig sannsynligheten for økt kontakt og mobilitet på tvers av kommunegrensene.

6. Hagesentre

Vi har foreslått en begrenset åpning av hagesentre for salg av varer med kort holdbarhet i 427 del 1. Vi regner med at en slik åpning har begrenset betydning for smitterisikoen. Ellers bør hagesentre følge åpning av kjøpesentre og varehus, med faglig begrunnelse som nevnt under pkt 2. Det kan vurderes å åpne for utendørs salg med krav om smittevernfaglig forsvarlig drift ved hagesentre dersom det gjøres en innstramming av kap 5B.

Innspill fra bransjen

Brev til Bærum kommune fra kjøpesentrene i Bærum 12. mars om smittevernfaglig drift.

Utdrag fra brevet:

Som vi har gitt tilbakemelding til kommunen om i våre dialogmøter ønsker vi det «strengt fremfor stengt».

Brev fra Norsk Gartnerforbund, Hagelandgruppen og Plantasjen 9.april 2021

Norsk Gartnerforbund, Hagelandgruppen og Plantasjen ber om bransjespesifikt unntak fra kapittel 5A.

Utdrag fra brevet:

Ber om et snarlig bransjespesifikt unntak fra 5A for alle landets hagesentre

Vi har forståelse for at myndighetene må tilpasse tiltakene etter det som til enhver tid er smittesituasjonen, og vi har ikke noe grunnlag for å betvile at det er nødvendig med særlig forsterkede tiltak i enkelte kommuner, jfr. Covid-19-forskriften kap. 5A.

- *Det vi imidlertid har store problemer med å se, er noen prinsipielt god begrunnelse for er at de unntakene som gjøres gjeldende etter § 16b ikke også skal kunne omfatte hagesentre. Tvert imot er det slik at i motsetning til mange av de virksomhetene som i dag får holde åpent, er hagesentre i all hovedsak lokalisert for seg selv og ikke i kjøpesentre. I tillegg har vi som oftest store arealer som gjør det mulig å ivareta smittevern hensyn. I praksis kan hagesentrene operere med full drift utendørs, med adgangskontroll, om det er ønskelig.*

Brev til ordføreren i Bærum om gjenåpning av butikker og kjøpesentre 26.april.

Utdrag fra brevet:

Innspillene får også godt frem at handelens og handelsaktørenes kritiske situasjon også er samfunnskritisk og har tragiske virkninger for medarbeider, butikkpersonale. De rammes ved permittering og oppsigelser på grunn av virksomhetenes økonomiske utfordringer med driften. Noen mister rett og slett jobben på grunn av arbeidsgivers konkurs.

Helsedirektoratets vurdering

Vi velger her å drøfte hvert punkt for seg:

Tiltaksnivå 5A

Covid-19-forskriftens kapittel 5A ble laget for å ha en "pakke" med svært inngripende tiltak som kan settes inn i en kommune eller region når smitten er høy og uoversiktlig. Forskriften har siden blitt justert, blant annet ved at regulering av skoler og barnehage er tatt ut av forskriften og overført til egen veileder, det er gjort endringer slik at studenter kan være til stede på lesesaler dersom de testes ofte, det er åpnet for blomsterbutikker og det er litt åpning for toppidrett. FHI har vurdert at disse justeringene ikke gir en betydelig endring av kapittel 5As smittereduserende effekt. Helsedirektoratet sammen med FHI har derfor ikke sett nødvendigheten av å ha et kapittel 5A som er strengere på disse punktene.

Videre har FHI og Helsedirektoratet diskutert behovet for å gjøre kapittel 5A strengere på andre punkter. FHI har foreslått å forskriftsfeste en besøksbegrensning. Dette forslaget er vurdert av Helsedirektoratet, og vi konkluderer med at det er vanskelig å inkludere dette i en statlig forskrift på grunn av kravet om forholdsmessighet jf. smittevernloven § 1-5. En eventuell besøksregulering bør heller reguleres i lokal forskrift der det er nødvendig og forholdsmessig. Se besvarelsen på oppdrag 427 del 2 for nærmere begrunnelse. FHI har ikke kommet med forslag til andre innstramminger i kapittel 5A, og Helsedirektoratet vurderer derfor sammen med FHI at kapittel 5A er strengt nok til det formålet den er tiltenkt. Regulering av skoler og barnehager samt sosial kontakt må reguleres utenfor forskriften.

Med økende erfaring i bruken av kapittel 5A, ser vi nødvendigheten av at kommuner av og til blir stående på tiltak etter kapittel 5A lengre enn 2-3 uker. Etter de siste justeringene som er gjort av forskriften, mener vi det er forholdsmessig å beholde kommuner på kapittel 5A dersom smittesituasjonen er krevende og ustabil. Behovet for raskt å trappe ned til kapittel 5B synes noe mindre nødvendig enn tidligere.

Kjøpesentre

FHI og Helsedirektoratet har erfart at det for mange kommuner er utfordrende å trappe ned tiltaksnivået fra kapittel 5A. Kapittel 5B er egentlig ikke ment brukt i nedtrapping, men har vært brukt til dette i praksis. Avstanden fra tiltak i kapittel 5A til kapittel 5B oppfattes ofte å være for stor, og tillegg med lokale tiltak har derfor vært nødvendig. Ikke alle kommuner har vært komfortable med å overta ansvaret for tilleggstiltak i nedtrappingen. Vi har derfor diskutert muligheten av å omgjøre kapitler 5A-C til en nedtrappings modell. Dette var bakgrunnen for anbefalingen i oppdrag 427 del 2 om å stramme inn kapittel 5B. Den største forskjellen mellom kapittel 5A og 5B er at servering, butikker og

kjøpesentre/varehus er stengt i kapittel 5A og åpent i kapittel 5B. Kapittel 5B tillater også noen flere arrangementer enn kapittel 5A.

FHI har vurdert forskjellige tiltak for å stramme inn kapittel 5B slik at den enklere kan brukes som nedtrapping. De kom derfor med råd om å fortsatt holde butikker i kjøpesentre og varehus stengt i kapittel 5B, og kun åpne for servering utendørs.

Ved en gradvis nedtrapping av tiltakene, vil det være behov for å trappe gradvis ned på mobilitetsreduserende tiltak. Hovedargumentet for å holde butikker og varehus stengt i kapittel 5A, er at mobiliteten i kommunen reduseres kraftig. Ved å åpne kun for enkeltstående butikker, vil mobiliteten øke noe, men ikke like kraftig som om alle butikker åpnes samtidig. Smitteforebyggende tiltak (avstand, antallsbegrensning, renhold med videre) inne i butikkene eller varehusene, vil ikke på samme måte redusere mobilitet. Både FHI og Helsedirektoratet har fått mange henvendelser fra bransjene om slike tiltak, gjerne under mottoet "strengt er bedre enn stengt", og disse innspillene er vurdert. Utfordringen er likevel at slike tiltak ikke vil virke mobilitetsreduserende i samme grad som stengning.

Et annet alternativ kunne være at man åpnet bransje for bransje, det mest nødvendige først, og det minst nødvendige til sist. En slik rangering vil imidlertid raskt kunne oppfattes som urettferdig, og bli krevende å argumentere for. Ved å holde butikker på kjøpesentre og varehus stengt, mens andre butikker åpne, vil befolkningen kunne få tak i en del varer, mens mobiliteten fortsatt holdes nede.

FHI og Helsedirektoratet ser likevel at en slik nedtrappingsmodell fra kapittel 5A til et strengere kapittel 5B med stengte varehus og kjøpesentre, vil ha forskjellig effekt i ulike kommuner. I noen kommuner ligger stort sett alle butikker samlet i kjøpesentre, og det vil bli liten forskjell på å ha tiltak etter kapittel 5A og kapittel 5B. I andre kommuner finnes det kanskje ikke kjøpesentre, og kapittel 5B fungerer godt som den er i dag. Dette er hovedargumentet for at tiltak i nedtrappingen bør bestemmes lokalt eller regionalt.

Både FHI og Helsedirektoratet har opparbeidet erfaring med bruken av kapitler 5A-C gjennom de siste månedene. Vi ser at erfaringene spriker. Noen kommuner synes det er for krevende å lage lokale tiltak som er strenge nok, og ønsker statlige bestemmelser. I disse tilfellene vil et strengere kapittel 5B være godt egnet. Det samme kan være tilfelle der kommuner har problemer med å samordne seg på regionnivå. Andre kommuner ønsker raskt å overta selvstyret og vedtar lokale tiltak i nedtrappingen som er tilpasset den aktuelle kommunen. Kommunene har gitt tilbakemelding om at sentral regulering er mest hensiktsmessig når smitten er økende og ikke under kontroll. Når bruken strekker ut i tid, øker behovet for lokal tilpasning og målretting av tiltakene, og regulering gjennom kapitlene 5A-C kan føre til uforholdsmessige tiltak lokalt. Den siste tiden har vi dessuten fått tilbakemelding fra noen kommuner om at befolkningen trenger stabilitet i bestemmelsene og at det derfor ikke bør gjøres store omlegginger av 5A-C på det nåværende tidspunkt.

Konklusjon: Helsedirektoratet og FHI ser at det er fordeler og ulemper ved både å beholde dagens kapittel 5B og å forsterke kapittel 5B for å lette nedtrapping. Et viktig argument for å beholde kapittel 5B slik den er i dag, er behovet i befolkningen for stabilitet i forskriften. Vi anbefaler derfor at man ikke strammer inn kapittel 5B slik situasjonen er i dag, men eventuelt vurderer det senere dersom man ser at det er nødvendig for å få til en god nedtrapping for mange kommuner.

Voksenopplæring

HOD ber om å vurdere behovet for endring i kapittel 5A for voksenopplæringstilbudet.

FHI har kommet med råd om å regulere voksenopplæringen, inkludert opplæring etter introduksjonsloven/integreringsloven, i smitteveilederen for videregående skoler. Helsedirektoratet har tidligere sett nødvendigheten av å regulere dette spesielt i covid-19-forskriftens kapitler 5A-C sammen med universiteter og høyskoler, da elever i voksenopplæringen er likere studenter enn elever i videregående skole når det gjelder alder og

risiko for alvorlig sykdomsforløp ved covid-19 infeksjon. Som følge av HODs spørsmål, har Helsedirektoratet nå gjort en ny vurdering av om voksenopplæringstilbudet bør tas ut av kapittel 5A-C.

Ved revisjon av veilederne for smitteverntiltak i barnehager og skoler, ble det i mars 2021 tatt inn et eget kapittel i veilederen for videregående skoler om voksenopplæringen. Kapitlet legger opp til at veilederen for videregående skoler benyttes for opplæring av voksne etter opplæringsloven eller introduksjonsloven/integreringsloven, og at tiltaksnivået i voksenopplæringen i hovedsak bør være likt som for nærmeste videregående skole. De smitteforebyggende tiltakene som gjelder for videregående skoler, gjelder i veilederen også for opplæring for voksne. Men, ettersom det er snakk om voksne deltakere som kommer fra et mer geografisk spredt område, må man forsterke tiltakene noe. Det må legges til rette for at avstand kan opprettholdes i alle situasjoner, og deltakere som tilhører grupper med høyere risiko for alvorlig forløp av covid-19, må vurderes individuelt med tanke på tilrettelagt opplæring. Se for øvrig veilederen.

Det har kommet tilbakemelding fra enkelte kommuner om at et stengt opplæringstilbud etter introduksjonsloven har ført til at sårbare grupper har falt utenfor samfunnet og ikke har fått god nok informasjon om smitteforebyggende tiltak. Dette kan igjen har påvirket smittespredning i noen grupper, noe som er hovedargumentet for at FHI mener voksenopplæringstilbudet bør tas ut av kapitler 5A-C.

Helsedirektoratet er enig med FHI i at det er viktig å opprettholde undervisningstilbud for denne gruppen så sant det er smittevernsfaglig forsvarlig. Etter ny gjennomgang av problemstillingen samtykker Helsedirektoratet i at reguleringen av voksenopplæringen inkludert opplæring etter introduksjonsloven/integreringsloven tas ut av kapitlene 5A-5C.

Helsedirektoratet har sammen med FHI allerede i den forrige leveringen av 427 anbefalt å tillate undervisning i grupper på 10 personer i kapittel 5B. Dette opprettholdes.

Forslag til forskriftsendringer:

§ 16f. *Opplærings- og utdanningsinstitusjoner*

Universiteter, høyskoler og fagskoler skal holde sine lokaler stengt for elever og studenter, slik at undervisningen skjer digitalt. Tilsvarende gjelder lokaler som benyttes ved opplæring eller undervisning ~~til personer over 20 år i grunnskole, til voksne i videregående skole og til voksne i opplæring etter introduksjonsloven eller integreringsloven~~, til kursaktivitet under studieforbund og til Kompetanse pluss.

Universiteter, høyskoler og fagskoler kan gjøre unntak fra kravet i første ledd, dersom tilgang til lokalene er avgjørende for studenter som er avhengig av forsøk eller ferdighetstrening som ikke kan gjennomføres digitalt, det er nødvendig for å opprettholde progresjonen i studiet og studentene testes jevnlig for covid-19 i samsvar med råd fra smittevernmyndigheten i kommunen.

Biblioteker og lesesaler ved universiteter, høyskoler og fagskoler kan holde åpent for studenter som testes jevnlig for covid-19 i samsvar med råd fra smittevernmyndigheten i kommunen.

§ 17e. *Opplærings- og utdanningsinstitusjoner*

Universiteter, høyskoler og fagskoler skal holde sine lokaler stengt for elever og studenter slik at undervisningen skjer digitalt. Tilsvarende gjelder lokaler som benyttes ved opplæring eller undervisning ~~til personer over 20 år i grunnskole, til voksne i videregående skole og til voksne i opplæring etter introduksjonsloven eller integreringsloven~~, til kursaktivitet under studieforbund og til Kompetanse pluss. Biblioteker og lesesaler i lokalene kan likevel holde åpent.

Institusjonene kan gjøre unntak fra kravet i første ledd dersom tilgang til lokalene er avgjørende for studenter som er avhengig av forsøk eller ferdighetstrening som ikke kan gjennomføres digitalt, og det er nødvendig for å opprettholde progresjonen i studiet. Dette gjelder ikke studieforbund og Kompetanse pluss.

Ordinær undervisning i mindre grupper på inntil 10 personer er tillatt.

§ 18d. Opplærings- og utdanningsinstitusjoner

Universiteter, høyskoler og fagskoler skal holde sine lokaler stengt for elever og studenter slik at undervisningen skjer digitalt. Tilsvarende gjelder lokaler som benyttes ved opplæring eller undervisning ~~til personer over 20 år i grunnskole, til voksne i videregående skole og til voksne i opplæring etter introduksjonsloven eller integreringsloven,~~ til kursaktivitet under studieforbund og til Kompetanse pluss. Biblioteker og lesesaler i lokalene kan likevel holde åpent.

Institusjonene kan gjøre unntak fra kravet i første ledd dersom tilgang til lokalene er avgjørende for studenter som er avhengig av forsøk eller ferdighetstrening som ikke kan gjennomføres digitalt, og det er nødvendig for å opprettholde progresjonen i studiet. Dette gjelder ikke studieforbund og Kompetanse pluss.

Ordinær undervisning i mindre grupper på inntil 10 personer er tillatt.

Midlertidige markeder

HOD ber om at det vurderes om midlertidige markeder kan tillates i kapittel 5B på grunn av likheten til butikker. HOD har også bedt om en vurdering av hvordan midlertidige markeder skal reguleres i covid-19 forskriften i oppdrag 432.

Tiltak etter covid-19 forskrift kapittel 5B skal brukes i kommuner med høy smittespredning. Slik forskriften er i dag, kan butikker være åpne. Også i et forsterket kapittel 5B vil enkeltstående butikker kunne være åpne. Midlertidige markeder vil vanligvis være et supplement til andre butikker, men er ikke nødvendig for å få tak i basisvarer. I dag reguleres midlertidige markeder under arrangementsbestemmelsene fordi de er mobilitetsfremmede og ofte vanskelig å regulere med hensyn til avstand og kontroll over de som er til stede. Mange markeder tiltrekker seg folk fra andre kommuner, noe som ikke er gunstig. I tillegg kan kontroll av at smittevernregler overholdes være mer utfordrende på markeder som ofte er mer fleksible i sin oppbygning, enn i butikker og varehus som er permanente.

FHI sier i sitt underlag: FHI har tidligere foreslått å ta midlertidige markeder ut fra regulering som arrangement. I oppdrag 110 foreslo vi regulering med blant annet antallsbegrensning og krav om system for registrering av kontaktopplysninger ved inngang. En slik åpning med strenge krav til smittevernfaglig forsvarlig drift kan være aktuelt i kap 5B dersom dagens regulering av kjøpesentre og varehus beholdes. Kravene bør da gjøres tydelige. Det kan vurderes å kun åpne for markeder utendørs, der smitterisikoen regnes som lavere.

Midlertidige markeder kan føre til økt aktivitet, kontakt og mobilitet. Ved en nedtrapping fra tiltaksnivået i kap 5A kan det være aktuelt med en gradvis gjenåpning av handelstilbudet i kommunen, og forbud mot midlertidige markeder er aktuelt dersom kap 5B endres til et nedtrappingstrinn.

Dersom kapittel 5B skal forsterkes med stengning av butikker på kjøpesentre, varehus og innendørservering, er det viktig å redusere mobilitet og å unngå samlinger av mennesker der smitte kan forekomme slik vi har beskrevet over. Likheten til butikker vil ikke være viktigere enn prinsippet om å redusere mobilitet og samlinger av mennesker, og vi, sammen med FHI, opprettholder derfor vår konklusjon om at midlertidige markeder ikke bør tillates i et forsterket kapittel 5B i covid-19-forskriften. Vi anbefaler derfor ikke en forskriftsendring om midlertidige markeder dersom man strammer inn kapittel 5B forskriften.

I dette oppdraget anbefaler vi å beholde dagens regulering av kjøpesentre og varehus i kapittel 5B uten ytterligere innstramninger. Vi har tidligere drøftet midlertidige markeder i oppdrag 110. Både der og nå støtter vi FHI i at det må stilles tydelige krav til smittevernsfaglig forsvarlig gjennomføring av midlertidige markeder dersom vi skal lempe på smittevernstiltakene for disse.

Helsedirektoratet mener at det er mest hensiktsmessig å fortsatt regulere midlertidige markeder som arrangementer. Det er etter vårt syn viktig at det er begrensninger i antall personer til stede, og at kravene til smittervernsfaglig forsvarlig gjennomføring etter covid-19 forskriften §§ 13a-13d gjelder fullt ut. For noen midlertidige markeder vil registrering av kontaktopplysninger kunne gjøres gjennom at man forhåndskjøper inngangsbilletter eller lignende, mens det for andre typer midlertidige markeder må være andre ordninger for registrering. Det antas at midlertidige markeder kan benytte samme løsninger som mange serveringssteder med skjenkebevilling benytter i dag.

Helsedirektoratet foreslår i tråd med innspill fra Folkehelseinstituttet at det kun åpnes for utendørsmarkeder i kapittel 5B. Det må antas at smitterisikoen er lavere ved utendørsarrangementer, og det er lettere å avgrense mot varemesser og andre arrangementer som i større grad holder virksomheten sin innendørs. Helsedirektoratet mener at en slik åpning kun for utendørsmarkeder, gjøres mest hensiktsmessig gjennom et unntak i §17b.

Helsedirektoratet foreslår på denne bakgrunn at det gis unntak for midlertidige utendørsmarkeder i kommuner omfattet av covid-19 forskriften kapittel 5B.

Forslag til ny § 17 b:

§ 17b. Forbud mot arrangementer

Det er ikke tillatt å gjennomføre arrangementer, jf. § 13, med unntak av:

- a. Begravelser, bisettelser og seremonier ved grav.
- b. Andre livssynssamlinger og seremonier i tros- og livssynshus, inkludert seremonier ved vielser, dåp og konfirmasjon, med inntil 20 personer til stede.
- c. Digitale arrangementer med maksimalt fem personer til stede, i tillegg til utøvere og annet nødvendig produksjonspersonell.
- d. Utendørs treningskamper i fotballens to øverste divisjoner for kvinner og menn, med kun spillere, støtteapparat og dommere til stede.
- e. *Midlertidige utendørsmarkeder.*

Svømmehaller

HOD ber om at det begrunnes nærmere hvorfor åpning av svømmehaller begrenses til svømmetilbud, og at det gjøres en vurdering av andre typer tilbud ved svømmehaller, badeland, spanlegg, hotellbasseng og liknende.

I besvarelse til oppdrag 427 del 2 skriver vi: *Folkehelseinstituttet har anbefalt at kapittel 5C skal lempes slik at det gis anledning for kommunens egne beboere å benytte svømmehaller etter modell av § 18 a første ledd bokstav a) nr. 1 som bestemmer at treningssentre kan holde åpent tilbud til kommunens innbyggere.*

Treningssentre vil i mange tilfeller ha god oversikt over medlemmene sine gjennom medlemsregistre. Svømmehaller vil vanligvis ikke på samme måte ha oversikt over sine brukere, og et unntak for kommunens innbyggere vil kunne medføre utfordringer når det gjelder å overholde plikten til å holde tilbudet stengt for besøkende fra andre kommuner. FHI har mottatt tilbakemeldinger om at det er urimelig at treningssentre og svømmehaller forskjellsbehandles og at svømmehaller også kan ha faste medlemmer og mulighet til å ha oversikt over besøkende.

Helsedirektoratet og FHI mener at det kan etableres gode lokale tillitsbaserte løsninger som innebærer at svømmehallene kan holdes oppe for kommunen innbyggere, og foreslår derfor følgende endring i ny § 18 a første ledd bokstav b).

Vi har i forskriften valgt å bruke ordet "svømmetilbud" for å skille åpningen av svømmehallen for bruk til trening på linje med treningssentre, fra badeland, spa og liknende. I tillegg til trening mener vi at svømmehallene skal være åpne for svømmeopplæringstilbud.

I kommuner med tiltak etter kapittel 5C skal fornøyelsesparker, kulturarrangementer og liknende holdes stengt. Alle disse tiltakene er gjort for å redusere mobilitet og ansamlinger av mennesker. Forslaget om å åpne svømmehaller og basseng for svømmetilbud for kommunens innbyggere, er gjort for at de som ikke kan trene på treningssentre, men trenger et svømmebasseng, også skal få et treningstilbud, og fordi svømmeopplæring for folk i alle aldre er viktig. Vi mener ikke det er forsvarlig å holde bassenger åpne for andre formål som badeland, spa og liknende som i større grad kan likne underholdningstilbud. Forskriften slik den er i dag, åpner allerede for behandlingstilbud i vann. Når det gjelder bassenger på hotell, kan de også holdes åpent for svømmetilbud for kommunens innbyggere. Vi mener en generell åpning av hotellenes bassenger vil kunne føre til smittespredning mellom gjester fra forskjellige kommuner, noe som ikke er ønskelig når kommunen har tiltak etter covid-19 forskriftens kapittel 5B.

Helsedirektoratet fastholder på denne bakgrunn vårt forslag til endring av covid-19 forskriften § 18 a første ledd bokstav b).

Hagesentre

HOD ber om en nærmere begrunnelse for at hagesentre ikke skal åpnes, eventuelt utendørsdelen i et eventuelt forsterket kapittel 5B.

Vi har ovenfor, i begrunnelsen for å holde varehus og kjøpesentre stengt i et forsterket kapittel 5B, forklart grunnlaget for å åpne kun enkeltstående butikker. Argumentet for å holde hagesentrene stengt i et forsterket kapittel 5B er de samme. Hagesentre bør i utgangspunktet følge kjøpesentre og varehus. Samtidig kan man argumentere for at hagesentrene kan åpne delvis dersom et forsterket 5B skal brukes nedtrapping fra 5A. FHI skriver nå i sitt underlag: *"Det kan vurderes å åpne for utendørs salg med krav om smittevern faglig forsvarlig drift ved hagesentre dersom det gjøres innstramninger av kapittel 5B"*. Vi forutsetter da at hagesentrene har antallsbegrensning, opprettholder avstand og intensiverer renhold/desinfisering. Dette vil være smittereduserende tiltak, men ikke mobilitetsreduserende tiltak.

Etter en totalvurdering av dagens smittesituasjon, erfaringer fra bruken av covid-19-forskriftens kapitler 5A og B de siste ukene, tilbakemelding fra kommunene som er underlagt statlig regulering og samtaler med FHI, anbefaleren Helsedirektoratet ikke å stramme inn kapittel 5B til en nedtrappingsmodell på det nåværende tidspunkt. Dersom HOD likevel ønsker dette, støtter vi FHI sin vurdering om at hagesentrene kan åpnes for utendørs salg under forutsetning av smittevern faglig forsvarlig drift.

En eventuell innstramning av kapittel 5B som beskrevet i Oppdrag 427 del 2 kan vurderes senere dersom situasjonen i kommunene skulle tilsi at statlig regulering av nedtrapping fra kapittel 5b er ønskelig eller nødvendig.

Vedlegg

Folkehelseinstituttets vurdering.

Brev til Bærum kommune fra kjøpesentrene i Bærum 12. mars om smittevern faglig drift.

Brev fra Norsk Gartnerforbund, Hagelandgruppen og Plantasjen 9.april 2021.

Brev til ordføreren i Bærum om gjenåpning av butikker og kjøpesentre 26.april.

Tilleggsoppdrag - Oppdrag nr. 427 fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) - del 2 C - oppfølgingsspørsmål til justering av kapitler 5A-5C

Vi viser til vår orientering til Helsedirektoratet fredag 16. april om oppfølging av svar på oppdrag 427 del 2, hvor følgende fremgår:

"Departementet ser behov for å gjøre en grundigere vurdering av behovet for justeringer i tiltaksnivåene 5A til 5C enn det som vil være mulig med vedtak tidlig i neste uke. Vi ber derfor Helsedirektoratet om å legge til grunn eksisterende forskriftsregulering i samtaler med aktuelle kommuner om innplassering i tiltaksnivåene som gjennomføres i neste uke. Vi tar sikte på å komme tilbake med spørsmål for oppklaring tidlig i neste uke."

Vi ber med dette om at Helsedirektoratet, i samråd med Folkehelseinstituttet, besvarer spørsmålene nedenfor, og blant annet på bakgrunn av dette vurderer behovet for å justere anbefalingen av 16. april d.å.

Frist: I løpet av mandag 26. april.

Kontaktperson i HOD: Vegard Pettersen (vp@hod.dep.no)

1. Tiltaksnivå 5A

Etatene anbefaler å videreføre tiltaksnivået i kapittel 5A, slik det lyder etter de siste lettelsene. Gitt at kapittel 5A allerede har blitt benyttet over lengre tid i mange kommuner, og gjeldende tiltaksnivå 5A i stor grad tilsvarer det tiltaksnivået som i lang tid har vært gjeldende i Oslo kommune, kan det synes som at det ofte vil være behov for å bruke kapittel 5A i en slik form i vesentlig lenger tid enn 2-3 uker.

- Mener etatene at det ikke er behov for et strengere regionalt tiltaksnivå enn gjeldende kapittel 5A, og at berørte kommuner selv bør fatte vedtak om eventuelle strengere tiltak som skal vare kun i 2-3 uker?
- Eller mener etatene at et tiltaksnivå 5A som foreslått videreført i tiden fremover vil være tilstrekkelig til at man etter 2-3 uker har tilstrekkelig oversikt og kontroll til at man kan gå ned til tiltaksnivå 5B?
- Forutsatt at tiltaksnivå 5A skal gjøres strengere, hvilke tiltak vil i så fall være nødvendige?

2. Kjøpesenter

Som innstramning av kapittel 5B foreslår etatene å stenge butikker på kjøpesenter og varehus, med noen unntak. Helsedirektoratet opplyser om følgende: "*FHI og Helsedirektoratet har diskutert om det kan være mulig å holde flere butikker og kjøpesentre oppe i kapittel 5B med strengere smittevernstiltak enn de som er gjeldende i dag, men vi har blitt enige om å anbefale en innstramning av 5B og en justering av 5C med tanke på å kunne trappe ned tiltakene gradvis.*"

- Vi ber om en mer utfyllende vurdering av behovet for å stenge butikker på kjøpesentre, sammenlignet med andre tiltak rettet mot alle butikker, uavhengig av sentertilhørighet. Det bes om at bransjens synspunkter vurderes i denne sammenheng.

- Vi ber Helsedirektoratet om å vurdere formålet med reglene kan oppnås på annen måte, for eksempel ved å stille forsterkede krav til smitteverntiltak eller antall besøkende. Vi ber om at det, ved behov, gjennomføres dialog med representanter for bransjen.
3. Voksenopplæring

FHI foreslår å ta voksenopplæring og opplæring etter introduksjonsloven ut av bestemmelsene i 5A-5C. Helsedirektoratet anbefaler fortsatt regulering, men at det i kapittel 5B åpnes for ordinær undervisning i mindre grupper på inntil 10 personer.

- Hvordan vurderes behovet for endringer i kapittel 5A for voksenopplæringstilbudet
4. Midlertidige markeder

Etatene anbefaler ikke å åpne for midlertidige markeder i kapitlene 5A og 5B. Dette er for kapittel 5A begrunnet med at det ikke er nødvendig å gjøre unntak fra de strenge stengingsreglene for at det skal være tilgang på varene. For kapittel 5B synes begrunnelsen å være at midlertidige markeder er arrangementer. I kapittel 5B er arrangementer ikke tillatt, men butikker kan holde åpent.

- Vi ber om at det vurderes om likheten med butikker tilsier at midlertidige markeder i kapittel 5B bør tillates med begrensning på antall besøkende.
5. Svømmehaller mv.

Helsedirektoratet anbefaler å åpne svømmetilbud til kommunens innbyggere.

- Vi ber om at det begrunnes nærmere hvorfor åpningen begrenses til svømmetilbud, og at det gjøres en vurdering av de andre typene tilbud ved svømmehaller, badeland, spaanlegg, hotellbasseng og lignende.
6. Hagesentre

Helsedirektoratet skriver følgende på side 7 i svar på oppdrag 427 del 2:

"FHI har i sin uttalelse til oppdrag 427 del 1 vurdert at en begrenset åpning av hagesentre for salg av varer med kort holdbarhet bør vurderes tilsvarende som for blomsterbutikker. Helsedirektoratet har dessuten fått en henvendelse fra Norsk Gartnerforbund, Hageland og Plantasjen om muligheten for bransjespesifikt unntak i kapittel 5A. Denne forespørselen ble behandlet i oppdrag 427 del 1. FHI har nå sammen med Helsedirektoratet vurdert at kjøpesentre, varehus og midlertidige markeder skal holdes stengt også i kapittel 5B, men muligheten for "klikk og hent" er åpen også for denne bransjen. Vi vil av samme grunn ikke anbefale å åpne hagesentrene i kapittel 5B."

- Vi ber om en nærmere forklaring på hvilke "samme grunner" som tilsier at hagesentre, eventuelt utendørsområder, ikke bør åpnes i revidert kapittel 5B.

Folkehelseinstituttets vurdering

I oppdrag 427 del 2 gav vi forslag til hvordan kap 5A-C kan justeres for å legge til rette for å bruke tiltaksnivåene ved nedtrapping av tiltaksnivå. Vi foreslo enkelte justeringer i kap 5A, innstramming av kap. 5B, og justering av kap 5C med tanke på bruk som et nivå under 5B.

Vi anbefaler å vurdere om det er behov for ytterligere endringer i kap 5A-C for å etablere en nedtrappingsmodell slik vi har beskrevet i svaret på 427 del 2, eller om dagens tiltaksnivåer kan beholdes med mindre justeringer. Når det gjøres endringer i kap 5A-C bør det også gjøres en gjennomgang og justering av smittevernanbefalingene som er gitt som tillegg til disse kapitlene.

1. Tiltaksnivå 5A

FHI mener at endringene som er gjort i kap. 5A ikke fører til en betydelig endring i smitterisiko. Det er flere forhold som er avgjørende for hvor raskt en kan vente effekt av tiltakene i kap 5A, og varigheten av sterke tiltak må vurderes etter smitterisikoen og utviklingen lokalt. Når det er behov for sterke tiltak i lengre perioder øker imidlertid behovet for lokale tilpasninger.

Det meste av smitten skjer i nære sosiale relasjoner. Dersom det er aktuelt med et enda strengere tiltaksnivå i kap 5A kan det vurderes å regulere besøk og sosial kontakt i private hjem. Slik regulering kan være rettslig utfordrende.

2. Kjøpesenter

Åpning av kjøpesenter og varehus ved overgang fra kap 5A til 5B kan føre til en betydelig økt aktivitet og kontakt, og mobilitet på tvers av kommunegrenser. Skjerpede krav til smittevernfaglig forsvarlig drift av kjøpesentre og varehus kan redusere smitterisikoen. FHI støtter bruk av forsterkede smitteverntiltak i kjøpesentre, gjennom adgangsbegrensning og rutiner for å sikre avstand mellom personer. Slike tiltak vil likevel ha begrenset effekt på mobilitet innen kommunen og på tvers av kommunegrensene. Ved en nedtrapping kan det derfor være aktuelt med en gradvis gjenåpning av handelstilbudet i kommunen.

3. Voksenopplæring

FHI anbefaler at voksenopplæringen og opplæring etter introduksjonsloven tas ut av forskrift. Vi mener at voksenopplæring / opplæring etter introduksjonsloven kan skje med smitteverntiltak slik som beskrevet i [egget kapittel](#) skoler. Voksenopplæringen bør som hovedregel følge samme tiltaksnivå i henhold til trafikklysmodellen som nærmeste videregående skole.

Med hensyn til smittevern mener vi det er forsvarlig å ha fysisk undervisning slik som beskrevet i veilederen. Vi har fått innspill om at heldigital undervisning kan ha svært negative effekter på både selve undervisningen, men også på muligheten for å gi god kommunikasjon om smittevern og muligheten til å møtes i trygge rammer.

4. Midlertidige markeder

FHI har tidligere foreslått å ta midlertidige markeder ut fra regulering som arrangement. I oppdrag 110 foreslo vi regulering med blant annet antallsbegrensning og krav om system for registrering av kontaktopplysninger ved inngang. En slik åpning med strenge krav til smittevernfaglig forsvarlig drift kan være aktuelt i kap 5B dersom dagens regulering av kjøpesentre og varehus beholdes. Kravene

bør da gjøres tydelige. Det kan vurderes å kun åpne for markeder utendørs, der smitterisikoen regnes som lavere.

Midlertidige markeder kan føre til økt aktivitet, kontakt og mobilitet. Ved en nedtrapping fra tiltaksnivået i kap 5A kan det være aktuelt med en gradvis gjenåpning av handelstilbudet i kommunen, og forbud mot midlertidige markeder er aktuelt dersom kap 5B endres til et nedtrappingstrinn.

5. Svømmehaller

Vi har anbefalt å regulere treningstilbud i svømmehaller på samme måte som treningssentre, ved å åpne for kommunens egne innbyggere. Dette gir et aktivitetstilbud, men begrenser samtidig sannsynligheten for økt kontakt og mobilitet på tvers av kommunegrensene.

6. Hagesentre

Vi har foreslått en begrenset åpning av hagesentre for salg av varer med kort holdbarhet i 427 del 1. Vi regner med at en slik åpning har begrenset betydning for smitterisikoen. Ellers bør hagesentre følge åpning av kjøpesentre og varehus, med faglig begrunnelse som nevnt under pkt 2. Det kan vurderes å åpne for utendørs salg med krav om smittevern faglig forsvarlig drift ved hagesentre dersom det gjøres en innstramning av kap 5B.

Merknad

FHI ber om at vurderingen i sin helhet, inklusiv grafisk utforming, legges ved i det endelige svaret til HOD.

NOTAT

Til: Arthur Wøhni, Bærum kommune
Unni Larsen, Bærum kommune

12.mars 2021

Fra: Jim Thorshaug Rengård, Fornebu S
Ole Kristian Seth, Rykkinn Senter
Kathrine Ingerø, Sandvika Storsenter
Øyvind T. Halvorsen, Olav Thon Gruppen

Vedr.: Krav til smittevernfaglig drift og maks antall kunder på Fornebu S, Rykkinn Senter og Sandvika Storsenter

I den lokale forskriften for Bærum kommune sier paragraf 5C at virksomhet som drives i kjøpesentre skal organiseres slik at besøkende og gjester kan holde to meters avstand til personer som ikke er i samme husstand, skole- eller barnehagekohort. Tillatt antall besøkende i lokalet skal beregnes ut fra størrelsen på lokalet.

Kommunen har i arbeidet med forskriften uttalt at den ønsker å gjøre egne avtaler med kjøpesentrene Fornebu S, Rykkinn Senter og Sandvika Storsenter om forsterket smittevern;

- *De tre største kjøpesentrene (Sandvika, Fornebu og Rykkinn) innfører, i samråd med kommunen, selv skjerpede antallsbegrensninger og andre adekvate forsterkede smitteverntiltak.*

Kjøpesentrene Fornebu S, Rykkinn Senter og Sandvika Storsenter kommer med dette med en felles tilbakemelding til kommunen om at de vil øke avstandskravet fra 2 meter til 3 meter i beregning av det maks antall besøkende som det enkelte kjøpesenter tåler totalt sett.

Det engelske analyseselskapet Institute of Place Management (IPM) har utarbeidet en modell som kan legges til grunn for å beregne maks antall kunder som en virksomhet tåler, og som mange varehandels- og kjøpesenteraktører har sett til for denne type beregninger (se: <https://v1.placemanagement.org/news/calculating-the-area-needed-for-social-distancing/>):

Social distance (in metres)	Type of space	Area required per person (to nearest m ²)
2	Static space	4
2	Retail under 500 m ²	10
2	Retail or managed commercial space over 500m ²	11
2	Public urban space	12
1.5	Static space	2
1.5	Retail under 500m ²	7
1.5	Retail or managed commercial space over 500m ²	8
1.5	Public urban space	9
1	Static space	1
1	Retail under 500m ²	5
1	Retail or managed commercial space over 500m ²	6
1	Public urban space	6

Med utgangspunkt i denne modellen betyr dette at hver person skal ha et areal på 16 m² (1,5 meter sosial distanse krever 8 m² for varehandelsvirksomheter med et areal på over 500 m² – ergo krever 3 meter med sosial distanse et areal på 16 m²).

Med utgangspunkt i IPM modellen beregnes det maks antall kunder som kjøpesentrene Fornebu S, Rykkinn Senter og Sandvika Storsenter tåler som følger:

	Fornebu S	Rykkinn Senter	Sandvika Storsenter
Netto butikkareal ¹ (m ²)	16 127	14 000	40 688
Netto fellesareal (m ²)	3 861	1 500	11 540
Sum	19 988	15 500	52 228
Maks antall kunder			
Med 2 m avstand (11 m ² per kunde)	11	11	11
Maks antall kunder med 2 meter avstand	1 817	1 409	4 748
Med 3 m avstand (16 m ² per kunde)	16	16	16
Maks antall kunder med 3 meter avstand	1 249	969	3 264
Rød beredskap	1 000	650	2 800

Sentrene vil imidlertid gå i rød beredskap på en lavere terskelverdi. Ved rød beredskap iverksetter sentrene midlertidig besøksstans.

I tillegg til å begrense det antall kunder som sentrene tåler er det allerede innført ytterligere smitteverntiltak slik som forsterket renhold, forsterket vakthold og avsperring av alle sitteplasser i fellesarealene.

Sentrene følger kundebesøket tett. Mandag-onsdag i uke 10 er status som følger (merk at besøkstallene sammenlignes mot uke 11 i fjor):

- **Fornebu S:** Besøket er ned -8% vs. 2020 og fordeler seg jevnt i hele åpningstiden. Senteret opplever ikke stor pågang trafikk fra Oslo-regionen.
- **Rykkinn:** Besøket er ned -6,5% vs. 2020.
- **Sandvika Storsenter:** Besøket er opp 4% vs. 2020 og fordeler seg jevnt gjennom åpningstiden. Senteret opplever ingen stor pågang fra andre kommuner.
 - Sandvika Storsenter merket lite av hamstringen ifm. nedstengingen i mars 2020. Mandag-onsdag i uke 11 2020 hadde senteret en nedgang i besøk på -2% målt mot samme periode i 2019.

Som vi har gitt tilbakemelding til kommunen om i våre dialogmøter ønsker vi det «strengt fremfor stengt». Vi ser frem til fortsatt god dialog med kommunen, og imøteser tilbakemelding på eventuelle andre adekvate forsterkede smitteverntiltak.

Oslo, 09.04.2021

Ber om et snarlig bransjespesifikt unntak fra 5A for alle landets hagesentre

Vi har forståelse for at myndighetene må tilpasse tiltakene etter det som til enhver tid er smittesituasjonen, og vi har ikke noe grunnlag for å betvile at det er nødvendig med særlig forsterkede tiltak i enkelte kommuner, jfr. Covid-19-forskriften kap. 5A.

Det vi imidlertid har store problemer med å se, er noen prinsipielt god begrunnelse for at de unntakene som gjøres gjeldende etter § 16b ikke også skal kunne omfatte hagesentre. Tvert imot er det slik at i motsetning til mange av de virksomhetene som i dag får holde åpent, er hagesentre i all hovedsak lokalisert for seg selv og ikke i kjøpesentre. I tillegg har vi som oftest store arealer som gjør det mulig å ivareta smittevern hensyn. I praksis kan hagesentrene operere med full drift utendørs, med adgangskontroll, om det er ønskelig.

Det er en rekke momenter som taler for at det innføres et bransjespesifikt unntak fra 5A og at hagesentre får åpne for besøk av kunder. Blant annet:

- *Folk trenger det:* Det er høysesong for å jobbe i hagen, både for å rydde og plante. Særlig viktig er det i den tiden vi står i nå. Folk ønsker å bruke tiden ute.
- *Norske produsenter og leverandørene våre trenger det:* Av alle våre sesongvekster er det 70 prosent som blir levert fra norske gartnerier. Det er med andre ord ekstremt viktig også for dem at vi får anledning til å åpne.
- *Plantene våre trenger det:* Vi har en varebeholdning som bokstavelig talt råtner på rot, og det er etter vår oppfatning en unødvendig ressursløsning. Norsk produksjon er viktig for plantehelsen og reduserer risikoen for importert smitte.
- *Våre ansatte trenger det:* Til nå har vi ved hagesentrene unngått permitteringer, men en fortsatt nedstengning gjennom vår høysesong vil dessverre få konsekvenser.

Derfor ber vi om at blir innført et bransjespesifikt unntak fra 5A, slik at det åpnes for at hagesentre over hele landet får åpne for besøk av kunder så snart som mulig.

Vi har forståelse for at smittetrykket i enkelte kommuner kan være så høyt at det er nødvendig med særlig strenge tiltak, men dette er noe som bør avgjøres lokalt i den enkelte kommune og ikke i den sentrale forskriften.

Utdypende begrunnelse: massivt svinn og konsekvenser for landets gartnerier

Over 80 prosent av husholdningene i landet vårt har tilgang til egen hage, ifølge Statistisk Sentralbyrå. Selv i landets største by har over halvparten av beboerne en hageflekk. Forskning viser at aktivitet utendørs er viktig og bra, både psykisk og fysisk. Spesielt nå hvor vi er rammet av en pandemi og mange av oss har bekymringer for helse og økonomi.

I dag har vi i Plantasjen og Hageland lukket 64 av våre totale 179 hagesentre over hele landet, med grunnlag i tiltaksnivå 5A. På vegne av alle i bransjen kan vi si at vi står foran en ekstrem motbakke. De neste ukene frem til rundt Sankthans har vi forpliktet oss til innkjøp av varer med kort/begrenset

holdbarhet. Plantasjen alene har et planlagt innkjøp av varer på cirka 300 MNOK de neste 12 ukene. Dette er blomster og planter med lang ledetid og det er en lav grad av fleksibilitet med tanke på å endre slike ordrer.

Planteproduksjon foregår i alle landets fylker, og er viktig for sysselsetting både lokalt og nasjonalt. En fortsatt stenging er i ferd med å få langsiktige og til dels varige negative konsekvenser. Dette rammer for eksempel gartneriene Hjeltnes i Ulvik, Skalleberg i Stokke, Guren i Rygge, Kjærnsrød på Svinndal i Våler, Andersen i Råde og Grude i Klepp på Jæren i Rogaland. De er allerede hardt rammet, og til tross for deres beskjedne størrelse er de viktige for lokal sysselsetting og næringsliv i distrikts-Norge.

Selv om vi ikke selger livsnødvendige varer, består vårt sortiment hovedsakelig av varer med kort/begrenset holdbarhet. I tillegg gjør klimatiske forhold i Norge det slik at vår høysesong er veldig kort. Vår største fordel er at våre hagesentre oftest har store lokaler, både innendørs og utendørs. Dette er et svært godt utgangspunkt for smittevernmessig forsvarlig drift.

Vi har hatt flere møter med ordførere i kommuner hvor vi er stengt for å diskutere situasjonen. Tilbakemeldingene fra disse møtene er stor forståelse, og ikke minst opplever vi at de uttrykker seg undrende til hvorfor hagesentre må være stengt når dagligvarehandelen får være åpen. I den seneste tiden har vi registrert flere tilfeller av dagligvarebutikker med et rikt og frodig utvalg av både snittblomster og uteplanter. Dette er en utilsiktet konkurransevridning, og vi tror da ikke at dette var hensikten med å stenge for all handel foruten samfunnskritiske varer.

Vi ber om at vår forespørsel blir snarlig diskutert og vil gjerne møte dere for å utforske muligheter videre for å få til et unntak for vår bransje.

Med vennlig hilsen

Daglig leder Øyvind Krohn

Hagelandgruppen AS

Nordisk driftsdirektør Jørgen Lislørud

Plantasjen

Generalsekretær Katrine Røed Meberg

Norsk Gartnerforbund

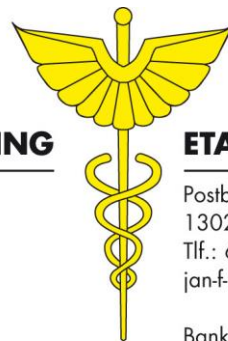
Kopi sendes til:

Næringsdepartementet v/næringsminister Iselin Nybø

Landbruks- og matdepartementet v/landbruksminister Olaug Bollestad

Klima- og miljødepartementet v/klima og miljøminister Sveinung Rotevatn

Næringskomiteens medlemmer

19. april 2021

Til ordfører Lisbeth Hammer
Bærum kommune**KRITISK BEHOV FOR GJENÅPNING AV BUTIKKER OG
KJØPESENTRE 26. APRIL**

Vi skriver til deg for å understreke ytterligere at situasjonen som nedstengningene har påført våre butikker og våre sentre er meget kritisk for varehandelsaktørene i kommunen som følger godt opp smittevernpåleggene til enhver tid etter vår erfaring.

Nedstengningen rammer enkeltstående forretninger og deres mulighet for å kunne drive. Vi går ikke nærmere inn på dette i detalj her, men vi henviser til de innspillene som du og kommunen f. ø. har fått fra våre medlemmer i dag, Sandvika Storsenter og Rykkinn Senter. Innspillene gir etter vår oppfatning et dekkende og representativt uttrykk for den kritiske situasjonen som vi er i nå.

Innspillene får også godt frem at handelens og handelsaktørens kritiske situasjon også er samfunnskritisk og har tragiske virkninger for medarbeider, butikkpersonale. De rammes ved permittering og oppsigelser på grunn av virksomhetenes økonomiske utfordringer med driften. Noen mister rett og slett jobben på grunn av arbeidsgivers konkurs.

I Bærum har omkring 10.000 sin arbeidsplass i detaljvarehandelen, så vi har et stort ansvar for å "holde hjulene i gang".

Vi trenger ikke gå nærmere inn på hvor kritisk det er for enhver når jobbene blir borte og innskrenkninger skjer.

Butikkene og sentrene har også stor betydning for å holde liv i og utvikle kommunens møteplasser. I det daglige er det en viktig del av folks liv og det at samfunnets muligheter for å gi enkeltindividene, vi, får samhandle på en god måte, at forretningene er der. Det motsatte skjer når det stenges ned.

Vi har her pekt på noen helt avgjørende forhold som vi mener bør være tungtveiende når du og dine medarbeidere og kontakter i denne alvorlige situasjonen skal avgjøre om butikker og kjøpsentre kan gjenåpne 26. april.

Våre hensyn gjelder flere nivåer i samfunnet. Noe du selvsagt ser.

Fra medarbeidere til butikker til møteplasser med sine gode sosiale funksjoner rettes det en sterk forventning til at butikker og sentre nå får åpne opp 26. april.

Vennlig hilsen

Asker og Bærum handels- og servicebedrifters forening

Jan-Fredrik Larsen, styreleder

Kopi sendt til Kommunens kriseledelse v/Unni Larsen